

MEMÒRIA DE LA PROFESSIÓ

Col·legi Oficial de Metges de Barcelona

Entrevista feta el dia 11 de maig de 2002 al doctor **Manuel Camps Clemente** al seu domicili de la Plaça Major, 3, d'Alcarràs (El Segrià), pel doctor Lluís Guerrero.

A vostè m'uneix, entre altres coses, que tots dos som de les terres de Ponent.

Sí, he conegut molt el teu pare, jo!

Ens podria dir, si us plau, on i quan va néixer?

Vaig néixer a Maials, el 19 de febrer de 1920.

A quina comarca pertany Maials?

A la de les Garrigues, diuen que és del Segrià però no, és de les Garrigues... no sé per quina raó ara diuen que del Segrià.

S'està plantejant un nou projecte territorial de Catalunya...

Res, Maials és de les Garrigues, jo em sento garriguenc.

Vostè és un membre destacat d'una nissaga de metges. El seu pare era metge i alguns fills també ho són.

Sí. Tinc tres fills metges, i dos casats amb metges. I alguns nebots.

Quan i on havia exercit el seu pare?

El meu pare va exercir a Vilanova de la Barca. Va viure pràcticament sempre a Vilanova de la Barca.

Quan va començar a fer de metge?

El pare va acabar la carrera el 1917. Va estar durant uns mesos després en un poble tocant a Saragossa, Castejón de Valdejasa.

Després se'n va anar de metge a Maials. Li donaven 500 pessetes al mes, i es va quedar allí dos o tres anys. Estant a Maials es va casar amb la meva mare, que era de Saragossa, vaig néixer jo i tot seguit se'n van anar a viure a Lleida.

Quan es van casar?

El pare va néixer el 1893, va ser molt bon estudiant, es van casar el 1919 i jo vaig néixer el 1920. Erem cinc germans. Un va ser veterinari i es va matar en un accident de cotxe a la Seu d'Urgell. L'altre era capità de la marina mercant i va morir bastant jove d'una cardiopatia reumàtica; tinc dues germanes vives.

Vivien a Vilanova?

Sempre vam viure a Vilanova de la Barca. També vaig viure a Lleida a casa d'uns oncles mentre vaig fer el parvulari i després els estudis de secundària. Els oncles tenien un fill ja molt gran, i m'estimaven molt. El meu pare va viure dos anys a Lleida fins que se'n va anar a Vilanova de la Barca.

Quan era petit i estava malalt, el tractava el seu pare?

Sí. Em tractava sempre el meu pare, fins que vaig agafar una pleuresia important als 15 o 16 anys, i vaig estar molt malalt. Però per les coses normals, sempre el pare.

Tot ho resolía ell?

No vaig anar mai al pediatre.

Ell era l'únic metge del poble?

Sí.

El recorda fent de metge?

El recordo bé fent de metge: per això sóc metge jo. A més, l'home ja ho va procurar, quan hi havia alguna cosa d'interès l'acompanyava i l'ajudava. Recordo una vegada que va fer una artrocentesi de genoll i

em vaig marejar. Em va dir: “*Tu, fill d’un metge, t’has marejat?*” Recordo que quan era estudiant de batxillerat ja em va dur a un part. Estava estudiant a la nit i em va dir: “*Vols venir a un part?*” I jo li vaig respondre: “*Sí*”. Per cert, va ser un part molt curiós. Era de nit, i quan erem a meitat de camí de la casa, veguèrem una velleta, sogra de la partera, cridant molt esparverada: “*Corréu, corréu, corréu!*”. L’home de la partera estava regant quan aquesta va començar amb dolors de part, fins que no va poder més i va avisar... Arribats a casa de la partera, ens trobem amb la partera, dreta i despullada completament, amb el crío que li va caure a l’orinal i les dues germanetes abraçades a les seves cuixes i cridant “*mare, mare!*”.... Aquest va ser el primer part que vaig veure.

Està ben clar d’on li ve la vocació i per què es va fer metge.

El meu pare ho va procurar.

Però vostè tenia un interès per la medicina...

Sí, va influir també el meu professor de fisiologia i d’història natural, Cillero, que era molt amè, molt amè... Però sobretot el pare.

Els estudis primaris els havia fet a Lleida, a casa dels parents...

Estava a casa dels oncles i els vaig fer al Liceu Escolar, per què un dels professors del Liceu Escolar era també oncle meu.

On va estudiar el Batxillerat?

A Lleida. Tot a l’Institut de Lleida.

Hi va haver una època, pel que es veu, fortament polititzada...

Sí, molt. Molt polititzada.

En quin moment i com viu l’aparició de la guerra?

A mí em va agafar la guerra a sisè de batxillerat. El sisè el vaig fer dues vegades. El vaig fer l’any de la guerra i no em va servir, i el vaig haver de repetir després. Vivíem a Vilanova de la Barca fins que la van

bombardejar. El terme va quedar partit en dos: la part republicana a la banda esquerra del Segre i a l'altre costat la banda que deien nacional. Van bombardejar el poble, estavem al jardí estirats a terra i va caure una bomba a tocar a casa. Vam haver de fugir. Ens vam refugiar dins d'una cova gran que hi havia al terme i allí vam passar els primers mesos de la guerra. Llavors, més tard, el pare se'n va anar interinament de metge a Albagés. Estant a la cova, vaig fer els 18 anys i em van mobilitzar. Primer vaig estar a Manresa. Ens van portar a un quarter de Manresa.

A quina caserna de Manresa?

A la caserna dels "Panyos", que era una fàbrica de teixits molt gran. Vaig poder anar a casa abans d'incorporar-me. M'havia de presentar a Mollerussa, i, de Vilanova de la Barca a Mollerussa deu haver-hi 15 o 16 Km i el pare em va acompanyar caminant. Vaig tenir l'enorme sort que al arribar a Mollerussa, el meu pare es trobà amb un metge militar que es deia García Loscertales que havia estat metge de Maials i li diu: "On vas?" "És el meu fill, que es ve a presentar aquí", contestà el meu pare. "Aquí?. Si anem a una zona de xoc! Ai Déu meu!" " Que ha tingut alguna malaltia el teu fill?". " Va tenir una pleuresia, fa un any o dos". "Doncs, si va tenir una pleuresia, no pot venir aquí". I em va fer un "passi" a l'hospital. Vaig estar una nit a Cervera, d'allí a l'hospital de Manresa i finalment em van traslladar a un hospital de Barcelona que estava en un col·legi de la Bonanova. Altra vegada amb l'enorme sort que treballava en aquell hospital militar un metge que havia estat a Tèrmens, molt amic del pare. Total, que vaig passar pel tribunal i em van donar inútil per tuberculosi pulmonar i vaig tornar a casa. No vaig anar al front per això.

Dels de la lleva del 41 que es van presentar aquell dia a Mollerussa, pocs van quedar vius. Van formar part d'una brigada de xoc que va resultar desfeta.

Una gran sort.

Una gran sort la pleuresia.

Com va passar la guerra?

A la guerra ho vaig passar molt malament per què en declarar-me inútil me'n vaig anar a Albagés, on el pare estava de metge interí. Vaig estar-hi fins que l'exèrcit franquista va ocupar el poble el gener de 1939. Al cap de pocs dies van fer un pregó, dient que els que estiguèssim en edat militar ens havíem de presentar a l'ajuntament. De l'ajuntament ens van portar a Lleida a la caixa de reclutes, i a mí, que m'havien declarat inútil i mai vaig estar al front ni res, sense solta ni volta, ni poder anar a casa, em van tancar amb els demés a la presó de Lleida durant una nit. De Lleida ens van portar a Saragossa on vam estar sis dies tancats sense poder-nos comunicar amb ningú. I mira que hi tenia familiars i la mare coneixia molt a l'alcalde, però no em pogué comunicar. D'allí ens van introduir en un tren amb vagons tancats, i ens van portar al camp de concentració de La Puebla del Caramiñal a La Corunya. Vaig estar al camp de concentració tres mesos, fins que el pare, extranyat de que no en sortís, em va venir a buscar personalment. Els avals que portava s'havien perdut. Incorporat a l'exèrcit, en un dels permisos vaig anar a Lleida i vaig repetir el sisè de batxillerat.

Aleshores ja estava decidit a fer Medicina....

Sí. Ja estava decidit. Vaig començar a estudiar Medicina.

A quin any i a on va començar la carrera?

A Saragossa a l'any 1939.

Va acabar la carrera a Saragossa?

No, no. Vaig estar quatre cursos a Saragossa i la vaig acabar a Barcelona.

Coneixia Barcelona?

Sí, hi havia estat diverses vegades. No és que la conegués molt, però la coneixia. També hi vaig estar hospitalitzat.

La gent de Lleida anava sovint a Barcelona ...

Tenia familiars i hi anàvem. El meu avi era d'Igualada i tenia una germana a Barcelona.

Cóm era la Facultat de Medicina de Barcelona quan va començar els últims cursos?

Jo vaig estudiar en molt males condicions. Erem cinc germans i tres estudiàvem carrera alhora: un, Veterinària, un altre, Marina, i jo, Medicina. I dues germanes més. Jo vaig estudiar en molt males condicions, sense poder anar a classe amb continuïtat. M'enviaven apunts. Sense poder comprar llibres, i solament disposava d'apunts que em portaven uns i altres... Jo veia que el pare no podia.

I en aquestes circumstàncies especials, suposo que el pare devia fer una feina de suport important, no?

Sí, és clar.

Potser substituïa en bona part alguns dels professors...

El seu suport va ser decisiu... No podia fer altra cosa. Jo, en acabar el primer curs de carrera, a l'estiu entre primer i segon curs, em vaig treure per lliure la carrera de practicant per què així podia col·laborar amb el meu pare legalment, i, alhora, fer algun diner que em podia ajudar durant el curs. Per què sinó, haguès estat en va. Vaig fer fins i tot de veterinari durant les vacances. A Vilanova no hi havia veterinari, i havia de guanyar diners com fos per ajudar a casa.

Té algun record especial dels professors de la Facultat?

En tinc de bons... Vaig coincidir fins i tot en la mateixa dispesa amb en Joan Gibert Queraltó, que estava de professor a Saragossa quan jo estudiava allí, i en tinc molt bon record. Fins i tot em va visitar quan jo vaig estar molt malalt. I com a bon professor de Barcelona, el de Pediatria, el Dr. Rafael Ramos Fernández.

Els condeixebles lleidatans feien algun grup especial?

A Saragossa, sí. Els catalans naturalment que sí. A Barcelona va ser diferent. Vaig estar molt poc a la Facultat per què no podia permetre-m'ho.

Va aprendre molta pràctica clínica col·laborant amb el seu pare al llarg de la carrera?

Molta. Per què les coses que feia el pare i que més li agradaven, les vaig continuar fent jo després... sobretot les fractures i els parts. Estàvem en un poble i les fractures les feia totes ell. Les havia de solucionar ell.

Reduïen tot tipus de fractures ?

Jo sí. Quasi totes. M'agradaven i havia adquirit pràctica.

Fer de traumatòleg devia donar un cert nom per la comarca, oi?

Sí, i per això vaig assumir el risc de comprar un aparell de raigs X.

De quin aparellatge disposava aleshores un metge?

Quan vaig anar a Alcarràs jo tenia raigs X i microscopi. Però parlaré d'abans. Immediatament acabada la carrera, vaig anar al Col·legi de Metges i vaig preguntar quina plaça era la que estigués més prop de Vilanova de la Barca, i que hi pogués anar. El meu pare ja estava molt malalt, i finalment va morir relativament jove, d'una malaltia pulmonar obstructiva crònica. A mi m'interessava ajudar el pare i vaig demanar la plaça més propera, que va ser La Portella. Vaig estar a La Portella dos o tres anys. La Portella era un poble molt petit, tenia uns 700 habitants. Anava molt sovint de La Portella a casa, generalment a cavall. Hi havia un home allí que tenia un cavall i com era gran i li feia por pujar-hi, me'l deixava a mí. I en bicicleta o a cavall, anava a veure al pare amb freqüència, quasi cada dia.

A La Portella va ser on vaig fer el primer part difícil. Era una noia que no tenia assegurança, ni clínica, ni res... S'havia de fer un fòrceps, mai no n'havia fet ni en tenia. Vaig anar urgentment a Vilanova perquè

me'ls deixés el pare. Al principi s'hi va negar, tement els resultats de la meva total inexperiència. Però a última hora vaig aconseguir que me'ls deixés i vaig aconseguir treure la criatura viva. Però ja vaig suar, ja.

A partir d'aquest part en va fer moltíssims, i va fer de l'Obstetrícia un dels seu punts forts, com la Traumatologia.

Sí. La gent deia que sí. El primer part que vaig fer a Alcarràs també va ser uns fòrceps. I després en vaig assistir de pobles veïns. Un dia em va cridar d'urgència, el metge de Soses, i em vaig trobar amb una partera que havia sagnat i sagnava molt per tenir una retenció de placenta. Li vaig fer una extracció manual de placenta, i transfusions.

Aleshores ja era un metge força conegut...

Sí, un metge de poble amb un cert nom de tocòleg i traumatòleg.

A quí assistia com a traumatòleg "de poble"? També gent de la comarca?

D'Alcarràs, moltíssims, pràcticament tots. I de la comarca, bastants.

O sigui, que pocs se n'anaven cap a Lleida.

Pocs se n'anaven cap a Lleida.

A Alcarràs és on ha fet de metge amb plenitud, el darrer i definitiu destí...

A Alcarràs m'he trobat molt bé. És un poble gran.... Pràcticament és un barri de Lleida... D'Alcarràs a Lleida hi ha molt poca distància.

Quants habitants té Alcarràs?

Uns cinc mil.

A quin any va començar a fer de metge a Alcarràs?

L'u d'agost de 1951. Ara va ser el cinquantenari i per això m'han fet un homenatge.

Ens pot descriure còm es feia de metge en aquella època? En els darrers temps, bona part dels processos s'han derivat cap als hospitals. Des de l'assistència primària cap a l'especialista o a l'hospital. Abans com es feia tot això?

Quan jo vaig arribar a Alcarràs, així com ara és un poble molt ric, era un poble pobre. La gent, clar, d'assegurances no en tenien. Érem dos metges, el titular o d'assistència pública domiciliària, i el lliure que era jo.

Com es deia el company?

Màrio Huguet. No vam tenir mai cap problema. Ni amistat íntima ni problemes. Havia mitja dotzena de cartilles d'assegurats, el carter, un que treballava en una farinera... les tenia ell, naturalment, i jo no en tenia cap. Que fossin socis de mútues n'hi havia, però no gaires. Això vol dir que les coses s'havien de solucionar al poble. Anar a l'especialista ... no podia ser. Aleshores Alcarràs era un poble pobre tot i tenir un terme molt gran. Després de Lleida és el més gran del Segrià, format per la unió de tres pobles: Montagut, que va ser un poble que es va perdre durant la guerra dels Segadors, Vallmanya que es va despoblar al segle XVI, i Alcarràs. En un terme gran molta gent vivia a les masies i així com ara la carretera està en molt bon estat, llavors la carretera era pèssima i els camins horrorosos de fang. Jo vaig fer les visites en moto, com els parts. No hi havia més remei. Pensem què era fer un part en una masia sense llum elèctrica, sense telèfon, sense cotxe, amb mal camí i que el part comencés a complicar-se. L'angoixa que es passava! La gent volia que el fill neixés a casa i que fos fill del poble i no de Lleida. Em va costar molt deixar de fer parts. Com deïa, el primer que vaig fer a Alcarràs va ser un part distòcic, amb fòrceps. Pensava: *"Ai, ai! Déu meu! Si aquest part va malament..... ja cal que agafi la maleta i marxi de seguida"*. Però va anar bé.

A partir de quin moment comencen les parteres a anar cap a Lleida a infantar?

Va costar moltíssim. Va costar molt, molt. No volien anar a Lleida de cap manera. Als meus fills també els vaig assistir tots jo. Quin any podia ser? Quans anys té la Meritxell? Trenta i...

(Un fill present a l'entrevista, el doctor Manuel Camps Surroca):

"Trenta-sis".

Trenta-sis. Doncs llavors, encara feia els parts, fa 36 anys. Va costar deixar-ho perquè eren contraris d'anar a Lleida.

Fins quasi l'any 70.

Doncs, sí, quasi fins l'any 70, sí. En les dècades dels 50 i dels 60 segur que els parts els feia jo.

No em faig una idea clara de com s'estructurava el metge la jornada laboral. Perquè es clar, si s'havia d'anar a masies disperses i a més s'havia de fer feina de consulta a dins del poble, i assistir urgències... Com s'organitzava l'activitat?

Normalment, jo feia la consulta a casa i la visita domiciliària al matí... No havia la massificació de consultes que hi ha ara... En un poble de 5.000 habitants, una dotzena de visites... Al començament, eh? Després no, que en feia 200. Però al començament feia 10-12 visites al dia a casa i prou. Al matí feia les visites del poble, primer els domicilis, després la consulta, dinava, agafava la moto, i cap a les masies! Arribant a casa, si tenia més avisos, els feia. I a última hora, tard, quan la gent havia acabat la feina, tornava a fer consulta domiciliària.

Era l'època del paradigma vocacional, treballar de dia i de nit...

De dia i de nit; diumenges, festes, Nadal i Cap d'Any.

I els parts a mitja nit...

I Nadal i Cap d'Any.

I no feia mai vacances?

Mai no vaig fer vacances. No n'he tingut mai, de vacances.

No ha fet mai vacances?

Mai. I si alguna vegada ho he provat, no ho he pogut resistir. Cada fill quan acabava la carrera em deia: "*pare marxa, ves-te'n que et faré la substitució*". Marxava i... on m'en vaig? I al cap de vuit dies tornava a casa, és clar.

Això demostra la capacitat d'adaptació que tenim. Ens acostumem al que s'escaigui.

Mai no vaig aconseguir anarme'n un mes fora de casa: no podia. No m'agradava, i ara tampoc, anar a passar un mes a la Costa Brava o a Salou... No, no podia, no ho aguantava. El que si he fet, i per cert moltes vegades, és assistir a congressos d'Arqueologia o Història de la Medicina allí on se celebressin.

Recorda quina remuneració obtenia fent de metge en moments determinats, per exemple a l'inici de l'exercici de la professió?

Al començament de fer de metge a Alcarràs, malament. Malament perquè el metge que hi havia no tenia cap necessitat econòmica. Jo vaig trobar al arribar a Alcarràs l'any 1951, que es cobrava una iguala de deu pessetes per persona a l'any. Deu pessetes per persona a l'any! El Dr. Huguet, el titular, com tenia casa pròpia i una finca gran, vivia bé, i com que no tenia cap necessitat, ja en tenia suficient. Deu pessetes per persona i any, encara que fos l'any 51.... Jo, quan vaig anar a La Portella, cobrant a la baixa, eren 5 pts. per persona al mes, que a l'any són 60. De 60 a 10.... I llavors, a Alcarràs, amb una conducta que es pagava a anys vençuts, era impossible viure. La vaig posar a 5 pts. per persona i tres mesos, després a 5 pts cada dos mesos, i més tard a 5 pts cada mes. I així, poc a poc, vaig aconseguir normalitzar-la, però amb dificultats i migradesa.

Amb el poder adquisitiu de l'època això devia permetre una vida molt senzilla.

Sí. Tampoc no he tingut necessitat de més... Però vaig viure... I a més, tenia altres ingressos de pobles de la rodalia que m'ajudaven molt.

Es cobrava també per mútues o per altres conceptes?

Pels accidents de treball, però llavors encara pocs perquè els pagesos no estaven assegurats. També hi havia, naturalment, serveis no inclosos en la iguala.

Feia també tasca de beneficència declarada com a tal?

No. Això li pertocava al metge titular, al doctor Huguet, que tenia la plaça d'Assistència Pública Domiciliària (APD).

El «Seguro Obligatorio de Enfermedad», el SOE, devia aparèixer als voltants de l'any 48. Com li va afectar ?

No em va afectar per res fins que van instaurar l'assegurança als autònoms agraris.

Cap a quin any va ser?

No me'n recordo bé. Crec que va ser cap a l'any 1975. Per cert, vaig tenir l'avantatge que l'assegurança agrària es pagava triple que l'altra assegurança i jo tenia moltes cartilles. Després van reduir a 500 el màxim de cartilles que es podien cobrar amb aquest plus. La resta, mil, o mil cinc-centes, o les que fos, es cobraven com si fossin d'assegurança normal.

La implantació de la Seguretat Social agrària va comportar alguna novetat en la manera de fer de metge?

No. El que va passar, és que ja no calia tenir l'angoixa d'haver-ho de solucionar tot. Podies enviar un malalt a l'especialista, podies demanar unes anàlisis a Lleida... Vaig poder deixar de fer parts..., prescindir de fer altres coses com hemogrames, glucèmies ... A banda d'això, no.

O sia, va suposar un avenç social i un alleujament en la responsabilitat exclusiva del metge...

Sí, sí.

Abans li he preguntat sobre l'aparellatge i els instruments que emprava habitualment en la seva pràctica mèdica, i vostè ha esmentat l'aparell de raigs X...

Jo em vaig trobar a Alcarràs amb el Dr. Huguet. Era un home solter, molt introvertit, que mai no sortia de casa per a res. Però era molt bona persona. Tancat a casa seva, no tenia més que un fonendoscopi, i un tensiòmetre. Jo vaig anar a Alcarràs sense res, i havia de fer clientela. La gent em preguntava: "*No ens ha de mirar per la pantalla?*". Vaig comprar un aparell de raigs X i també un microscopi, i vaig anar fent a casa les anàlisis més corrents.

Des del principi?

Des de poc temps després d'arribar-hi. A partir del segon o tercer any.

Feia intervencions de cirurgia menor?

Sí. De fimosis n'he fet a dotzenes, i de quistos i problemes d'aquest caire...

Quan es va casar, en quin moment es trobava la seva professió?

Jo vaig anar a La Portella solter. Estava allí en un pis amb una germana, i vaig avançar el matrimoni per estar-hi amb la dona. Ens vam casar a l'any 1946.

Tots els seus fills van néixer a La Portella?

A La Portella va néixer el gran. Dels altres tres, una filla va néixer a Vilanova de la Barca i els altres dos a Alcarràs. Tots a casa, això sí.

El metge ha d'anar actualitzant els seus coneixements. Com ho feia? Comprava llibres, rebia revistes...

Recorda algun que li fos especialment útil als inicis de l'exercici professional ?

Vaig comprar de seguida la Patologia i Clínica Mèdica d'Agustí Pedro Pons... Més tard, anava comprant llibres tot sovint.

Suposo que la seva vida acadèmica es desenvolupava a Lleida...

Sí. Vaig estar sempre molt relacionat amb el Col.legi de Metges, molt. Vaig tenir càrrecs a la Junta, vaig ser president de la Comarcal del Segrià des de 1976 i durant molts anys. Vaig ser també vocal representant dels Metges Rurals a la Junta de Govern del Col.legi de Metges de Lleida, membre de la Comissió Deontològica i del comitè de redacció del Butlletí Mèdic. M'ha agradat molt la vida col.legial i vaig ser i soc molt amic dels metges de Lleida.

Ha estat un metge que sempre ha cregut en el Col.legi de Metges i en la vida corporativa?

Sí, jo sí.

El món actual fa que no tots els professionals tinguin aquesta mateixa sensibilitat.

No tots, però jo sí. De vida col.legial n'he fet molta i m'ha agradat molt. Soc compromissari de la Mutual Mèdica de Catalunya i Balears. També membre corresponent de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

Havien organitzat actes acadèmics importants en la seva època?

Cada any feiem molts cursets i conferències.

Té treballs publicats?

Sí. En el camp de la Història de la Medicina.

En algun moment de la seva professió s'havia plantejat fer alguna especialitat?

Com li he dit al començament, m'era impossible marxar de casa. Econòmicament no podia. M'hauria agradat fer Hematologia. Estant a

La Portella em vaig posar malalt d'un Werlhof i vaig estar dos anys sense treballar. Em vaig comprar moltes revistes de l'especialitat, i el microscopi, i vaig interessar-me molt per l'Hematologia.

Ha viscut avenços d'interés en el darrer tram del seu exercici professional? Creu que ha estat una època de més i majors canvis que les anteriors?

A la meua, no tant, per què jo em vaig jubilar a l'any 1990, als 70 anys. El canvi fort, fort, ha vingut després.

Va arribar a conèixer els primers passos de l'ordenació de l'assistència primària?

No, encara no. Jo sempre havia fet la consulta a casa, al meu domicili. Vaig comprar a Alcarràs dos pisos junts, i l'un era de despatx i l'altre d'habitatge; en els últims temps resultava insuficient per quantitat exagerada de visites que havia cada dia, entre 150 i 200 cada matí, i no hi donava abast. L'únic canvi va consistir en que en els darrers set o vuit mesos d'exercici l'ajuntament d'Alcarràs va fer un dispensari molt ben muntat, amb consultoris pels dos metges, dos practicants, i la llevadora.

La Seguretat Social i l'increment desaforat i innecessari del seu ús el va fer passar de 10 visites a 200 en el curt espai d'una vida professional, sense que això ho justificués cap explosió demogràfica...

Sí, això va anar de la mà de la Seguretat Social, naturalment que sí.

Suposo que de 200 visites, moltes no necessitaven anar al metge.

Moltes haurien pogut passar sense el metge. A més, com si diguéssim, hi havia clients habituals. "*Avui no ha vingut, la qui sigui...*". Vaig tenir la sort que la meua dona em va ajudar molt. Jo, "passar receptes" no ho feia. I algunes altres coses tampoc... Impossible. Ella feia d'infermera, i per cert, molt eficient.

Des de la perspectiva dels seus anys, quina evolució creu que ha fet la medicina des de que vosté va començar, i com la veu?

És tan gran... A mi m'agradava més la medicina que feia jo. Hi ha coses que no les comprenc. Per exemple, jo no hauria pogut compartir alguns comportaments que veig ara... Si haguès tingut un malalt greu, i a les cinc i cinc de la tarda haguès tingut una complicació d'urgència, no li hauria pogut dir que no hi vaig. I això ho veig ara. Si són les cinc i cinc, no, no, no ... no estic de guàrdia. Això no ho haguès pogut fer.

En una de les coses que ha canviat la professió és que pel metge abans el temps no comptava.

No, no mirava mai el rellotge.

Abans m'ha comentat que havia fet alguna substitució en algun poble...

Tampoc comprenc que algú et fassi la visita un dia i li hakis de pagar. El metge de Soses va anar a Madrid a fer-se dentista. Jo vaig fer de metge de Soses els dos cursos, dos anys, viatjant a Soses des d'Alcarràs, cada dia, fent-li la consulta per la tarda, per la nit, quan calia. I no li vaig cobrar mai ni cinc cèntims, mai res. Ara, d'amics, molt.

Entre metges, havia molt més companyerisme que ara?

Per veure la diferència de companyerisme, explicaré uns fets que em van passar a La Portella. Tot just havia acabat la carrera... i va venir una mare, dient: "*el nen té cucs*"... Li vaig fer, encara me'n recordo, una recepta de santonina i calomelan, i em vaig equivocar de dosi. El crio va començar amb una gran diarrea i va coincidir que jo havia marxat a Lleida. A causa de la gran diarrea d'aquell nen, van haver d'anar a buscar el metge del poble veí, el doctor Domènec Vila, d'Albesa. Aquest demanà la recepta i ja va veure que m'havia equivocat. La família també ho sospitava i li va dir. El Dr. Vila contestà: "*Això?. Porta un vas d'aigua!*". Agafà tres o quatre paperets i sel's va beure. Pobre home! Com ho devia passar per fer-me quedar bé!. Jo també, més endavant li vaig fer un favor. Una nit va venir a buscar-me a La Portella

un del poble d'Albesa, i em va dir si hi podia anar. Era la nit de Tots Sants... Agafo el cavall. A Albesa, en Vila em va dir: "*M'has de fer un favor. Hem d'anar aquesta nit al cementiri, hem de desenterrar un mort i fer-li l'autòpsia*". I jo: "*Caram!*". Diu: "*Sí, després de sopar*". I a més, la nit de Tots Sants... A fosca nit va venir un individu que va trencar el nínxol i es va escapar, i ens va deixar en Vila i a mí, els dos sols amb un llum de carbur. Treu el taüt, obre el taüt, treu el mort, fes-li l'autòpsia, torna a posar-lo al taüt, i torna a posar el taüt al nínxol. Què havia passat? Va passar que aquell pobre home anava pel carrer amb un carro, caigué del carro, li passà pel damunt i el va matar. Per fer un favor a la família, el metge va permetre l'enterrament amb una autòpsia fictícia. El Dr. Vila havia fet l'informe de l'autòpsia, i un "ben intencionat" del poble telefonà al jutjat de Balaguer dient que s'havia enterrat el mort i no s'havia fet l'autòpsia. I el secretari del jutjat de Balaguer va veure la "mala sombra" de la denúncia i va telefonar al Dr. Vila dient-li: "*Mira, passa això*". Doncs després de sopar, vam anar a fer l'autòpsia a la llum d'un carbur. Jo tenia 27 o 28 anys. De por, en tenia. Durant el viatge de tornada d'Albesa, dalt del cavall i de nit, veia morts i taüts per tot arreu. Realment s'ha de ser molt company per fer això.

En efecte, s'ha de ser molt company per fer això.

Però en Vila ja m'ho havia demostrat abans, eh?

Evidentment, hi ha hagut canvis en la relació entre professionals, com també les ha hagut en les de metge-pacient. Com ho veu tot això?

També és molt diferent ara. És completament diferent... S'ha anat d'un extrem a l'altre.

Ni llavors la situació no era tan bona ni ara tampoc...?

Jo m'hi trobava bé. Pel fet de ser fill de metge, m'hi trobava bé. Vull dir que no em molestava que em vinguessin a buscar a les tres de la matinada. No ho trobava pesat. Això d'estar de guàrdia tot l'any no ho vaig trobar mai especialment inaguantable... No.

Simplement, anava fent la seva feina, el que sabia, i a vegades les coses econòmicament anaven millor i altres no tant. És això?

Sí, això mateix. Anaves trobant casos... Un cas extrem de confiança, per exemple, és el d'un home d'una masia de la partida de Vallcalent del terme de Lleida. Jo era el seu metge. Aquell bon home, un dia, anant per Lleida, va caure a terra, per una lipotímia. Aleshores el van agafar per ingressar-lo a una clínica. *"Nooooo! A cal doctor Camps d'Alcarràs!"* I estava a Lleida. *"No, no.... A cal doctor Camps!"*. L'agafen amb un cotxe i el porten a casa meva. Entrant del carrer, pràcticament va caure. Estava totalment blanc. Estava en situació de shock hemorràgic per una úlcera d'estòmac, aquell home estava morint-se. L'estiro allí i tenia la sort que al pis dels baixos vivia una dona que era donant de sang. La vaig fer pujar, li vaig posar sang i, total i resumint, el vaig tenir dos o tres dies al llit a casa meva, reposant, perquè l'home no volia marxar de cap manera, no volia acabar ingressat a la clínica. Coi, si un home cau a Lleida i no vol anar a la clínica i et ve a casa, com vols no atendre'l?. *"No, a la clínica no"*. Com vols no atendre'l?. És impossible. Si es more, alabat sia Déu, serà una mort tranquil·la, no?

És clar.

El vaig ingressar a casa fins que es va recuperar, continuant sent el seu metge. Li vaig posar sang, i més sang, i el tractament que fos, que no el recordo. Quan ja va estar més recuperat el vàrem poder ingressar a la clínica i el van operar.

La tecnologia ha facilitat grans avenços mèdics en moltes especialitats. Creu que també se'n ha beneficiat l'exercici de la medicina general en l'àmbit rural?

Naturalment. D'això no hi ha dubte. Ara seria incomprendible la medicina que vaig fer jo, no tindria sentit.

La medicina basada solament en l'anamnesi i en l'exploració clínica, és difícil de practicar?.

Sí, sí.

Ara ho seria per manca de temps, d'actituds, i de preparació específica per part nostra. Que li sembla?

Jo crec que ni tant ni tan poc... Són dos extrems. Des del punt de vista tecnològic no es pot comparar la superespecialització actual amb els nostres medis. El que no puc entendre es la deshumanització a la que ha arribat la medicina, això no ho entenc. *“No, ara són les cinc i cinc... ja no em toca a mi”*. Déu meu, si és un malalt teu, que el portes tu, com pots dir-li que fa cinc minuts que no estàs de guàrdia. Això és el que no comprenc.

La deshumanització ha arribat a tal extrem que moltes vegades els pacients no saben com es diu el seu metge.

No, molts no ho saben. Un altre cas: *“m'he d'anar a operar...” “Qui t'opera? Ai, no ho sé!”* Déu meu!. Jo no em deixaria operar per *“Ai-no-ho-sé”*. No em deixaria, no ho voldria.

Ara, a molts pacients operats, si se'ls pregunta això, quí els ha intervingut, responen: “m'han operat al Clínic”, “m'han operat a Sant Pau”. Sembla que ho hagi fet l'hospital i no un metge.

L'assistència pública s'ha despersonalitzat i s'ha institucionalitzat. Actualment sí. Per *“Ai-no-ho-sé”*, no, per Déu. Jo vull escollir o saber quí és el meu metge.

La medicina actual segur que és millor en molts aspectes, i més resolutiva, però per sobre de tot, deu ser diferent.

Sí.

Deuen ser difícils de comparar.

No es poden comparar. Són ben diverses. Ara hi ha una superespecialització que ho fa completament diferent. No hi ha comparació.

Vostè es va jubilar cap a l'any noranta, aproximadament.

Exactament al noranta, el dia dinou de febrer de mil nou-cents noranta.

Aleshores, potser va començar a fer vacances...o tampoc va poder?

Encara pago allò de les activitats professionals. Encara faig algunes visites d'aquestes imprescindibles, alguna visita dels incondicionals. Vaig fent. No he parat.

Segueix l'exercici professional amb pacients "dels de tota la vida", amics, visites privades...

Sí, això mateix.

Sé que darrerament ha viscut importants canvis acadèmics, doctorant-se, fa poc, amb tots els honors. A la seva edat donar aquest pas és un fet ben remarcable, i defineix molt el seu esperit. Parli'ns de la seva tesi.

És sobre Història de la Medicina: *"Anàlisi dels aspectes mèdics de la mort violenta a Lleida a la Baixa Edat Mitjana"*. Però jo vaig començar fent Arqueologia.

Recordo perfectament algunes sortides de prospecció arqueològica que havíem fet amb vosté, amb Roderic Pita Mercè, Lluís Díaz-Coronel, el meu pare Antoni Guerrero Uriarte, i jo mateix, que anava amb calça curta i encara em continúa la dèria. Estic parlant de fa uns trenta-cinc a trenta-vuit anys, aproximadament.

Ara, precisament, he llegit un article sobre aquests començaments, fet pel Pita Mercè. Anàvem amb el pare de vosté... Bé, com li dic, vaig començar fent Arqueologia. Perquè? Per que Alcarràs és un lloc que està voltat de jaciments. Des que vaig començar n'he descobert una cinquantena, de totes les èpoques... Una vegada vaig trobar un ídol prehistòric a Puig Pelegrí, vora Butsènit, on hi ha un santuari on la gent anava a curar-s'hi les malalties dels ulls. Anàven allí, es rentaven els ulls amb l'aigua d'una font, i tot seguit el capellà els posava una

pedreta sota la parpella. A mí m'extranyà, això. Pensava que estava davant d'un ritus molt primitiu. L'aigua de la font aquella, la pedreta... Un dia, vaig anar a fer una visita a una masia de prop de l'ermita, on vivien una gent que m'havien donat moltes peces d'arqueològiques que havien trobat per la rodalia, a la base de Puig Pelegrí, on hi havia hagut un poblat ibèric i un camp d'urnes de l'Edat del Ferro. Allí, a la porta de la corralina, veig una pedra, un còdol amb forma d'ou que tenia uns dibuixos, unes incissions. Dic: "Què és aquesta pedra?" "Això ho va trobar el pare, un dia caçant al tossal". "Caram!". Una pedra gravada, raríssima. La representació esquemàtica d'un mussol, d'un au amb les ales i, sobre tot, uns ulls grossos. Ai, caram! Un ídol. Un ídol amb aquells ulls tan grossos, un santuari al costat, on la gent anava a curar-se els ulls amb aquelles pràctiques estranyes. Havia d'existir una relació entre aquest ídol de grans ulls i el santuari, que ja hi deuria ser fa quatre mil anys i la gent hi anava a curar-se els ulls, i més tard es va cristianitzar. Efectivament. Al voltant de la font vaig trobar dos o tres destraletes votives de pedra. Caram! Això ja m'ho va demostrar del tot. Això va coincidir amb que s'estava celebrant a Barcelona el segon Congrés d'Història de la Medicina Catalana. I vaig fer un treball: "*Antecedents prehistòrics del santuari de Butsènit*". I agafo l'ídol i el treball i em presento a aquell congrés. Va ser quan vaig conèixer al Dr. Jacint Corbella i al Dr. Josep M. Calbet. Em vaig trobar millor amb ells que amb els arqueòlegs, que al cap i a la fi, no eren de la meua carrera. Això em va fer passar de l'Arqueologia a la Història de la Medicina. Després vaig coincidir una altra vegada amb ells a Perpinyà, al Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana de l'any 1976. Però aquell va ser el primer treball que vaig fer d'Història de la Medicina; després, he anat continuant.

I tant! Ha publicat molts llibres d'aquesta temàtica, monografies, i articles.

Sí. De llibres n'he fet dotze, i d'articles, molts.

Tinc notícia de que li acaben de publicar la tesi.

sí. Ara el Seminari Pere Mata de la Universitat de Barcelona m'ha publicat la tesi, en dos volums.

Ha comentat suara que és president de l'Associació d'Amics dels Castells.

Soc president de la secció de la demarcació de Lleida des de l'any 1969.

A tots els metges joves, quins consells els donaria?

Que no hi hagi trencament generacional, que practiquin més la companyonia, que es lliurin més a la professió, que facin més de metge. Actualment és massa diferent la manera de viure la Medicina, i la relació entre els metges. Sí, i cal tenir més interès pel malalt, més interès per la persona. És necessària una medicina més humanitzada.

Doctor Camps, ha estat un gran plaer conversar amb vostè, resseguir durant una estona tot aquest solc recte i profund que ha llaurat en la Medicina i en la cultura catalanes, d'una manera molt brillant i durant molt de temps. Voldria donar-li les gràcies en nom del Col·legi de Metges i desitjar-li que visqui molts anys. Moltes gràcies.

Gràcies, gràcies a vostès.